

ERZİNCAN DEĞERLER EĞİTİMİ PROJESİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Fatih AYDOĞDU

Erzincan Üniversitesi

fatdogdu1985@gmail.com

Özet

Araştırmada, uygulama süreci devam eden “EDEP”in öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma grubu, Erzincan ilinde okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde görev yapan 100 öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen, açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış bir anket formu kullanılmıştır. Anket formunda; “Değerler eğitimi uyguluyor musunuz?”, “Değerler eğitiminin yararları nelerdir?”, “Değerler eğitiminde ne gibi uygulamalar yapıyorsunuz?”, “Okul idarecilerinin değerler eğitiminin uygulanmasına yönelik tutumu nasıldır? ve “Değerler eğitiminin daha etkili olması için önerileriniz nelerdir?” şeklinde sorular yer almaktadır. Verilerin analizinde, “betimsel analiz” yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma bulgularında öğretmenlerin değerler eğitimi genel olarak uyguladıkları, çocuğa, öğretmene ve aileye katkıları olduğu, farklı etkinlikler yoluyla değerler eğitiminin uygulandığı, okul yöneticilerinin değerler eğitiminin uygulanmasında destekçi oldukları ve bu eğitimin daha etkili sonuç vermesi konusunda farklı önerilerinin olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Değer, Erzincan Değerler Eğitimi Projesi (EDEP), Öğretmen.

EVALUATION OF “ERZİNCAN VALUES EDUCATION PROJECT” ACCORDING TO THE TEACHERS’ VIEWS

Abstract

Value is used in the sense of moral rules and beliefs accepted by the individuals who making up society. To realize and the universal values by the individual can be effective in shaping of the society. For these purposes, Erzincan values education project “EDEP” has

been implementation 2015. The slogan of this Project is 24 carat values to be implemented via 24 different learning paths.

It is aimed to be evaluate the “EDEP” Project according to the teachers’ views. The working group consist of 100 teachers in all grades of schools. A semi-constructed form including open ended question is used for the evaluation. “What is your opinion EDEP Project?, What kind of applications do you use while carrying out the EDEP Project?, What are their pacts of EDEP Project on you?, What are the contributions of EDEP Project on your pupils?, How can you assess the participation of the families in the Project?, What are the manners of your manager for this EDEP Project?, What are you suggestions for developing this EDEP Project? are some question included in the evaluation process. Descriptive analysis is used as a technique for analyzing the data.

After evaluation process, the applications on EDEP Project, the contributions of this Project on pupils and teachers participation of the families in this Project, manners of manager for the Project and suggestions on developing the Project are analyzed thoroughly. A detailed information is given to those concerned in EDEP Project.

Keywords: Value, Values Education Project Erzincan (EDEP), Teacher.

Giriş

Değer, toplumu oluşturan bireyler tarafından kabul görülen ahlaki kural ve inançlar anlamında kullanılmaktadır. Bireyin toplumsal ve evrensel değerlerin farkına varıp benimsemesi toplumun şekillenmesinde etkili olabilmektedir. Bu değerlerin çocukların yaşamlarına yansımada ve dolayısıyla değerlerle doyurulmuş bir toplumun inşasında en önemli görev bir toplumsal araç olarak okula düşmektedir. Günümüzde okullarda uygulanan öğretim programlarında bilgi ve beceri eğitiminin yanı sıra değerlerin eğitiminin işlendiği görülmektedir (Gürdoğan Bayır ve diğerleri, 2016).

Okullarda gerçekleştirilen değerler eğitimi çocuklarda sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik oluşturulmasına hizmet eder. Çocuğu hem ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlar hem de iyi bir insan ve vatandaş olmalarını sağlamak için gerekli bilgi, beceri, tutum, davranış ve alışkanlıklar kazandırıp, kendi ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirir (Aydın, 2010). Toplumun varlığını devam ettirebilmesi değerlerin toplumu oluşturan bireyler tarafından içselleştirilmesi ve davranış olarak gösterilebilmesi için erken yaşlardan itibaren değerler eğitiminin verilmesi gerekmektedir. Bu noktada okullara önemli görevler düşmektedir (Güçlü, 2015).

Değerler eğitimi, çocukların davranışlarını kontrol etmede ve şekillendirmede etkili olabilmektedir. Değerler insan davranışlarına rehberlik etmekte ve bireyin yaşamını şekillendirmektedir. Eğitim sürecinde özellikle bilişsel kazanımlara yer verilmekte, ahlaki değerlerin kazandırılması görmezden gelinmektedir (Iscan ve Senemoğlu, 2009).

Değerler eğitimi ile temelde çocuğun ahlaki gelişimi üzerinde ilerleme sağlanması amaçlanmasına karşın, bu eğitim çocuğun beklendik davranışlar edinmesini ve sergilemesini sağlayarak sosyal ve duygusal gelişimine olumlu yönde etki gösterir. Ayrıca kendisini ifade edebilme becerisini kazanan ve nerede, nasıl davranacağını bilen çocuğun dil gelişiminde ve bilişsel gelişiminde ilerleme kaydedeceği söylenebilir. Değerler eğitimi çocukların birçok alanda gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır (Uzunkol 2014; Izgar, 2013; Öztürk Samur, 2011).

Değerler eğitimiyle ilgili birçok çalışma yapılmıştır; Yıldırım (2009) değerler eğitimi konusunda sınıf öğretmenlerinin görüşleri, Özen ve diğerleri (2012) hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersindeki değerler eğitiminin inceleme, Doğanay ve diğerleri (2012) değerler eğitiminde proje geliştirme, Kaya ve diğerleri (2016) drama yöntemi ile işlenen değerler eğitimi derslerinin farkındalığa etkisini saptama şeklinde çalışmalara yer vermişlerdir. Bu araştırmada ise Erzincan Değerler Eğitimi Projesinin etkililiğini saptamak için farklı kademelerde görev yapan öğretmenlerin görüşlerine başvurularak bu projenin değerlendirilmesi ve değerler eğitimi projelerinin etkili şekilde uygulanması konusunda önerilerin sunulması amaçlanmıştır. Değerler

eğitimiyle ilgili dünya ölçeğinde çeşitli çalışmalar yapılmasına karşın, bu çalışmada söz konusu olan sorular açısından konu ele alınmamıştır. Çalışma, ilgililerin konu ile ilgili ayrıntıyı görebilmeleri açısından da ayrıca önemlidir.

Çalışma Erzincan değerler eğitimi projesinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amacı ile yapılmıştır. Bu amacı açıklamak üzere aşağıdaki alt problemler cevaplandırılmıştır.

- 1- Öğretmenler değerler eğitimini uyguluyorlar mı?
- 2- Öğretmenlere göre değerler eğitimi uygulamasının yararları nelerdir?
- 3- Öğretmenlerin değerler eğitiminin uygulanmasında yaptıkları çalışmalar nelerdir?
- 4- Okul yöneticilerinin değerler eğitiminin uygulanmasında tutumları nasıldır?
- 5- Değerler eğitimi uygulamalarının daha etkili olması için öğretmenlerin önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmada nitel yöntemlerden durum çalışması yapılmıştır.

Araştırmaya dahil edilen öğretmenler, amaçlı örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir. Bu doğrultuda Erzincan ili Merkez ilçede görev yapan öğretmenler arasından her kademededen eşit sayıda öğretmen araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya okulöncesi (n=25), ilkökul (n=25), ortaokul (n=25) ve lise (n=25) olmak üzere toplam 100 öğretmen dahil edilmiştir. Çalışma grubunun % 62'si kadın ve önemli bir kısmı (n= 53) 6-10 yıl arası mesleki kıdeme sahiptir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler, açık uçlu sorulardan oluşan anket ile elde edilmiştir. Kişisel bilgi formu ve açık uçlu soruların bir araya getirilmesiyle oluşturulan anket formu alanında uzman iki öğretim elemanının görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşü doğrultusunda yapılan düzeltmelerle anket formuna son şekli verilmiştir. Araştırmada kullanılan anket formunda yer alan sorular aşağıda verilmiştir:

- 6- Değerler eğitimini uyguluyor musunuz?
- 7- Değerler eğitiminin uygulamanın yararları nelerdir?
- 8- Değerler eğitiminin uygulanmasında yaptığınız çalışmalar nelerdir?
- 9- Okul yöneticilerinin değerler eğitiminin uygulanmasında tutumları nasıldır?
- 10- Değerler eğitimi uygulamalarının daha etkili olması için önerileriniz nelerdir?

Verilerin Analizi

Anket formu ile elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Bulgular gerekli olan yerlerde nicelleştirilerek sunulmuştur. Katılımcıların dile getirdiği ifadeler doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Öğretmenlerin adları yerine kod kullanılmıştır.

3. Bulgular

Araştırmada, öğretmenlerin anket formuna verdikleri cevaplar analiz edilerek elde edilen sonuçlar aşağıda başlıklar halinde sunulmuştur.

3.1. Öğretmenlerin değerler eğitimi uygulama durumları

Öğretmenlerin değerler eğitimi uygulayıp uygulamadıkları sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin değerler eğitimi uygulama durumları

Öğretmenlerin değerler eğitimi uygulama durumları	f	%
Uyguluyorum	58	58
Kısmen	33	33
Uygulamıyorum	9	9

Tablo 1’de görüldüğü gibi öğretmenlerin % 58’i değerler eğitimin uyguladığını, % 33’ü kısmen uyguladığını ve % 9’u hiç uygulamadığını belirtmiştir.

3.2. Öğretmenlere Göre Değerler Eğitimi Uygulanmasının Yararları

Öğretmenlere değerler eğitiminin uygulanmasının yararlarının neler olduğu sorulduğunda, elde edilen cevaplar üç alt kategoride toplanmıştır.

3.2.1. Değerler Eğitiminin Çocuğa Yararları

Öğretmenlere göre değerler eğitimi uygulanmasının çocuğa sağladığı yararlar aşağıdaki gibidir:

- Ahlaki değerler kazandırma
- Sorumluluk bilinci oluşturma
- Özgüven geliştirme
- Davranışlarının farkına varma
- Toplumsallaşmayı sağlama
- Akademik başarısını olumlu yönde etkileme
- Kültürel değerler kazanma
- Geleceğe hazırlama
- Benliğinin farkına varma

Araştırmaya katılan öğretmenlerden biri bu konudaki düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir: “Değerler eğitimi sayesinde öğrencilerim kendi aralarında birbirleriyle daha iyi diyalog kurmaya başladı, artık davranışlarını daha iyi kontrol edebiliyorlar.” (Ö35)

3.2.2. Değerler Eğitiminin Öğretmene Yararları

Öğretmenler değerler eğitimi uygulanmasının yararları konusunda öğretmenlere olan yararları konusundaki görüşlerini şu şekilde dile getirmişlerdir:

- Verimli ders işlemeyi kolaylaştırma
- Uyumlu bir kişiliğe sahip olma
- Mesleki doyum sağlama
- İletişim becerisi edinme
- Mesleki yeterliliği artırma
- Kültürel değerler edinme
- İyi bir vatandaş olma

Öğretmenlerden biri (Ö 2) bu konudaki görüşlerini şu şekilde belirtmiştir: *Değerler eğitimi alan öğrencilerin bu konuda farkındalıkları arttığı için birbirini anlayan paylaşımcı öğrenciler olduğu için sınıf yönetimi konusunda sorunlarımız daha aza iniyor.*

3.2.3. Değerler Eğitiminin Aileye Yararları

Öğretmenlere göre değerler eğitimi uygulanmasının aileye yararları aşağıdaki gibidir:

- Çocuğun davranışlarını kontrol altında tutabilme
- Çocuğun okul yaşantısı konusunda kaygıyı azaltma
- Çocuktan uygun davranış kuralları öğrenme
- Okul aile işbirliğini kolaylaştırma
- Sosyal sorumluluk kazandırma

Bu konuda Ö 78 kodlu öğretmen; “ *Değerler eğitimi uygulamasıyla birlikte çocuklar okul dışındaki zaman dilimlerinde de uygun davranışları daha çok benimsiyor ve ailelerin çocuklarının davranışları konusunda şikayetleri azaldı*” şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir.

3.3. Öğretmenler Değerler Eğitiminin Uygulanmasında Yaptıkları Çalışmalar

Öğretmenler değerler eğitimi uygularken yaptıkları çalışmalar konusunda aşağıda belirtilenleri yaptıklarını ifade etmektedir:

- Pano hazırlama
- Sanat etkinliklerine yer verme
- Değerleri konuların içerisine yerleştirme
- Ailenin etkin katılımını sağlama

- Drama etkinlikleri uygulama
- Örnek olaylar sunma
- Model olma
- Proje hazırlama

Öğretmenlerden biri bu konudaki düşüncelerini şu şekilde açıklamaktadır: *“Bir aylık plan hazırlıyoruz önemli günleri de içine alıyoruz sınıf bazında ve bütün sınıflar etkinlikler yapıyoruz. Velilerimizi bilgilendiriyoruz onlar içinde eğitici panolar hazırlıyoruz”* (Ö 48)

3.4. Okul yöneticilerinin değerler eğitimi uygulanmasındaki tutumları

Öğretmenlere değerler eğitimi uygulanmasında okul yöneticilerinin tutumları sorulduğunda genel olarak yöneticilerin değerler eğitimi konusunda yönlendirici ve denetleyici olduklarını ve desteklediklerini belirtmişlerdir. Bu konuda bir öğretmen;

“Okul idarecilerimiz çalışmalarını destekliyor belirli aralıklarla yapılan toplantılarla değerler eğitimi çalışmalarını hakkında fikir alışverişinde bulunuyoruz.” (Ö6) şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

3.5. Değerler Eğitimi Uygulamalarının Daha Etkili Olması İçin Öğretmenlerin Önerileri

Öğretmenler değerler eğitiminin daha etkili şekilde uygulanması konusunda şu önerileri sunmuşlardır:

- Öğretmenlerin eğitilmesi
- Okul yöneticisi, öğretmen ve ailenin işbirliğinin sağlanması
- Değerlerin disiplinler arası bağlar kurularak ders konularının içerisinde sunulması
- Oyun, drama, müzik vb. eğlendirici, katılımı sağlayıcı etkinliklerle verilmesi
- Günlük yaşamla ilişkili bir şekilde değerlerin verilmesi
- Yarışma gibi teşvik edici uygulamalara yer verilmesi
- Farklı kaynaklar yoluyla etkinliklerin paylaşılması
- Kapsamlı hale getirilmesi
- Uygulanmasına zorunluluk getirilmesi
- Denetimlerin yapılması

Ö (13) kodlu öğretmenler bu konudaki düşüncelerini şu şekilde belirtmiştir: *“Değerler eğitimi kısa vadeli bir girişim değil yaşam boyu süren bir aktivite olmalı. Değerler eğitiminin, ailede başlayan ve bireyin yaşamının sonuna kadar devam eden bir süreç olmasından kaynaklı olarak; hangi eğitim kademesinde, hangi sınıfta ve ne boyutta verileceğinin öncelikle belirlenmesi gerekir. Değerler eğitimi sürecine velilere yönelik seminer, konferans gibi eğitsel*

faaliyetlerle değerler eğitiminin neden önemli olduğu anlatılmalıdır. Öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili bilgilerinin geliştirilmesi ve güncellenmesi için hizmet içi eğitime önem verilmeli ve bu konuda düzenli hizmet içi eğitimler yapılmalıdır.”

Sonuç ve Tartışma

Araştırmada, Erzincan Değerler Eğitimi Projesinin etkililiğini saptamak için farklı kademelerde görev yapan öğretmenlerin görüşlerine başvurulmuş ve elde edilen bulgular ilgili literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Öğretmenlere değerler eğitimini uygulayıp uygulamadıkları sorulduğunda önemli bir kısmının uyguladığı şeklinde cevap verdiği görülmüştür. Kurtdede Fidan (2009) öğretmen adayları üzerinde yaptığı çalışmada, öğretmen adayları değer öğretiminin ders içi etkinlikler içinde farklı yollarla aktarılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Değerler eğitiminin yararları konusunda öğretmenlerden elde edilen veriler incelendiğinde, çocuğa, öğretmene ve aileye olmak üzere üç alt kategori altında yararları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre değerler eğitiminin çocuğa yararları konusunda ahlaki değerler kazandırma, sorumluluk bilinci oluşturma, özgüven geliştirme, davranışlarının farkına varma, toplumsallaşmayı sağlama, akademik başarısını olumlu yönde etkileme, kültürel değerler kazanma, geleceğe hazırlama ve benliğinin farkına varma şeklinde yararları olduğu belirtilmiştir. Demirhan Iscan ve Senemoğlu (2009), dördüncü sınıfa devam eden çocuklar üzerinde yaptıkları çalışmada, uygulanan değerler eğitimi programı sonucunda deney grubundaki çocuklarla gerçekleştirilen görüşmelerde, kontrol grubu öğrencilerine göre değerlerin özelliklerini yansıtan daha fazla ifade kullandıklarını belirlemişlerdir.

Değerler eğitiminin öğretmenlere yararları konusunda, sınıf yönetimini kolaylaştırma, uyumlu bir kişiliğe sahip olma, mesleki doyum sağlama, iletişim becerisi edinme, mesleki yeterliliği artırma, kültürel değerler edinme ve iyi bir vatandaş olma yönünde katkıları olduğu saptanmıştır. Değerler eğitimi ile öğretmenler hem kendi davranışlarını şekillendirerek kendini toplum içinde daha saygın bulmakta hem de istedik davranışlar sergileyen çocuklara eğitim vererek mesleki doyumunu artırabilmektedir. Öğretmenler toplumu geliştirmek ve zenginleştirmek için değerleri ve toplumun kültürel mirasını aktarma ve geliştirme görevini üstlenmelidir (Gürdoğan Bayır ve diğerleri, 2016).

Değerler eğitiminin aileye sağladığı katkılar konusunda öğretmenler, çocuğun davranışlarını kontrol altında tutabilme, çocuğun okul yaşantısı konusunda kaygıyı azaltma, çocuktan uygun davranış kuralları öğrenme, okul aile işbirliğini kolaylaştırma ve sosyal sorumluluk kazandırma şeklinde yararları olduğunu ifade etmişlerdir. Değerler eğitimi ile

çocuklar, toplumun normlarına uygun davranışları şekillendirerek aile içinde istenen çocuk olma özelliğini ortaya koyabilecektir. Bu davranışlar sonucunda aile çocuğu daha çok kabullenebilecektir. Yiğittir ve Öcal (2011) yaptığı çalışmada, öğretmenler öğrencilerde en fazla gözlemlenen ve onaylanan değerlerden birinin aile birliğine önem vermenin olduğunu belirtmişlerdir. Ebeveynlerin, ailenin ve bireyin mutluluğu için değer eğitimi ihtiyacının ve öneminin farkında oldukları bu nedenle değerler eğitimi konusunda ailelerin de seminer, konferans gibi eğitsel faaliyetlerle bilinçlendirilmeleri gerektiği vurgulanmaktadır (Aktepe, 2015).

Öğretmenler değerler eğitimi uygulamasında pano hazırlama, sanat etkinliklerine yer verme, değerleri konuların içerisine yerleştirme, ailenin etkin katılımını sağlama, drama etkinlikleri uygulama, örnek olaylar sunma, model olma ve proje hazırlama şeklinde çalışmalara yer verdiklerini dile getirmişlerdir. Balcı ve Yelken (2013), değerler eğitimi uygulamalarında öğretmenlerin örnek olay inceleme, öğretmen olarak model olma, problem çözüme, öğrencilerle birlikte kural geliştirme ve işbirliğine dayalı öğrenme gibi yöntemleri etkili bulduklarını saptamıştır.

Öğretmenler değerler eğitiminin uygulanmasında okul idarecilerinin tutumunu, idarecilerin bu eğitimin uygulanmasında yönlendirerek ve destek olarak olumlu katkılar sundukları şeklinde değerlendirmişlerdir. Kaymakcan ve Meydan (2012) yaptıkları araştırmada ise eğitimciler değerler eğitimi konusunda eğitime ihtiyaç duyduklarını ve kurumlarının bu konudaki çalışmalarını yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler daha etkili bir değerler eğitimi uygulaması için öğretmenlerin eğitilmesi, okul yöneticisi, öğretmen ve ailenin işbirliğinin sağlanması, değerlerin disiplinler arası bağlar kurularak ders konularının içerisinde sunulması, oyun, drama, müzik vb. eğlendirici, katılımı sağlayıcı etkinliklerle verilmesi, günlük yaşamla ilişkili bir şekilde değerlerin verilmesi, yarışma gibi teşvik edici uygulamalara yer verilmesi, farklı kaynaklar yoluyla etkinliklerin paylaşılması, kapsamlı hale getirilmesi, uygulanmasına zorunluluk getirilmesi ve denetimlerin yapılması konusunda öneriler sunmuşlardır. Baysal (2013), değerler eğitimi konusunda öğretmen görüşüne başvurduğu araştırmasında, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun aile katılımının değerler eğitimi uygulamalarında daha etkili sonuçlar elde edilebileceğini belirtmiştir. Yaşar ve Çengelci (2012), sınıf öğretmenleri üzerinde yaptıkları çalışmada, öğretmenler değerler eğitiminin daha etkili uygulanması için okul, öğretmen, aile ve çevrenin işbirliğinde yaşanan sorunların giderilmesinin gerekliliğine dikkat çekmişlerdir.

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, değerler eğitiminin okul aile işbirliğiyle yürütülmesi, değerlerin ders içeriğine daha çok yansıtılıp derslerle bütünleştirilerek verilmesi

gerektiği, teknolojik araçların değerler eğitimiyle ilgili etkinliklerin yapılandırılması ve paylaşılması konusunda kullanılması gerektiği, çeşitli basın yayın organları ve medyanın değerler eğitimi konusunda uygulamalara dahil edilmesi gerektiği, değerler eğitimiyle ilgili araştırmacıların müdahale çalışmalarına yer vermesi gerektiği konusunda önerilerde bulunulmuştur.

Kaynaklar

- Aktepe, V. (2015). Etkinlik Temelli Değer Eğitiminin Öğrencilerin Yardımseverlik Tutumlarına Etkisi. *Researcher: Social Science Studies*, 2 (3), 17-49.
- Aydın, M. Z. (2010). Okulda Değerler Eğitimi. *Eğitime Bakış*, 6 (18), s.16-19.
- Balcı, F.A ve Yelken, T.Y. (2013). İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Değerler ve Değer Eğitimi Uygulamaları Konusunda Öğretmen Görüşleri, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (1), 195-213.
- Baysal, N. (2013). Ortaokul Sosyal Bilgiler Derslerinde Değerler Eğitimi Uygulamalarının Öğretmenler Yönüyle Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Demirhan İscan, C. ve Senemoğlu, N. (2009). İlköğretim 4. Sınıf Düzeyinde Değerler Eğitimi Programının Etkililiği, *Eğitim ve Bilim*, 34 (153), 1-14.
- Doğanay, A., Seggie, F.N ve Caner, H.A. (2012). A Sample Project on Values Education: European Values Education Project, *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 2 (3), 73-86.
- Güçlü, M. (2015). Türkiye’de Değerler Eğitimi Konusunda Yapılan Araştırmalar, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (38), 720-732.
- Gürdoğan Bayır, Ö., Çengelci Köse, T. ve Deveci, H. (2016). Sınıf Öğretmeni Adaylarına Göre İlkokullarda Değer Eğitimi, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (3), 317-339.
- Izgar, G. (2013). İlköğretim Okulu 8. Sınıf Öğrencilerine Uygulanan Değerler Eğitimi Programının Demokratik Tutum ve Davranışlarına Etkisi. Doktora Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Kaya, Y., Günay, R. ve Aydın, H. (2016). Okul Öncesi Eğitimde Drama Yöntemi ile İşlenen Değerler Eğitimi Derslerinin Farkındalık Düzeyi Üzerindeki Etkisi, *Sakarya University Journal of Education*, 6 (1), 23-37.
- Kaymakcan, R. ve Meydan, H. (2012). Öğretmenlere Göre Değerler Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi: İstanbul Örneği. II. *Uluslararası Değerler Ve Eğitimi Sempozyumu*, 16-18 Kasım 2012, İstanbul.
- Kurtdede Fidan, N. (2009). Öğretmen Adaylarının Değer Öğretimine İlişkin Görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 2 (2), 1-18.
- Özen, Y., Gülerüz, K. ve Bulut Özen, H. (2012). İlköğretim 1-3 Sınıf Hayat Bilgisi, 4-5 Sınıf Sosyal Bilgiler Dersindeki Değerler ve Değerler Eğitiminin İncelenmesi, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1 (4), 30, 277-286.
- Öztürk Samur, A. (2011). Değerler Eğitimi Programının 6 Yaş Çocuklarının Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Uzunkol, E. (2014). Hayat Bilgisi Öğretiminde Uygulanan Değerler Eğitimi Programının Öğrencilerin Özsayıgı Düzeyleri, Sosyal Problem Çözme Becerileri ve Empati Düzeylerine Etkisi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, , Ankara.
- Yaşar, Ş. ve Çengelci, T. (2012). Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi İlişkin Bir Durum Çalışması. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (9), 1-23.
- Yıldırım, K. (2009). Values Education Experiences of Turkish Class Teachers: A Phenomonological Approach, *Eurasian Journal of Educational Research*, 35, 165-184.
- Yığittir, S. ve Öcal, A. (2011). *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 13 (20), 117-124.